

5. Transportní vrstva

PB156cv: Počítačové sítě

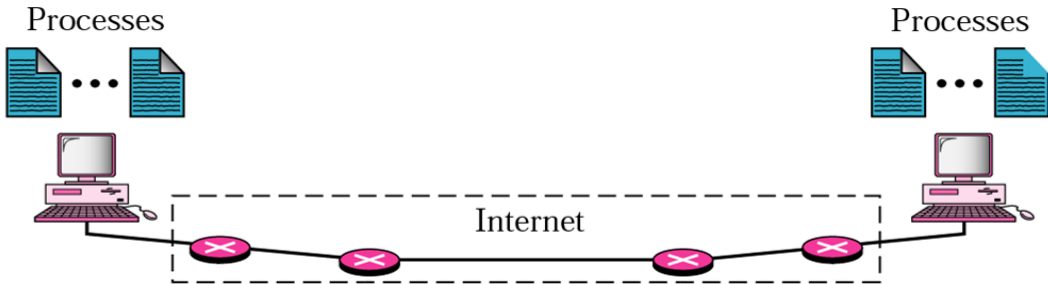
Miloš Liška

Podle přednášek z PB156

Fakulta informatiky Masarykovy univerzity

jaro 2021

L4 z pohledu sítě – kde se pohybujeme?

- komunikace konkrétních aplikací (identifikovány transportní vrstvou) na konkrétních uzlech sítě (identifikovány síťovou vrstvou)
 - na uzlech tak může běžet více služeb
- možnosti zajištění spolehlivého přenosu nad nespolehlivou (best-effort) IP sítí

Struktura přednášky

Přehled

Úvod

Poskytované služby

- Adresace na L4

- Řízení spojení – spojované vs. nespojované L4 služby

UDP protokol

Mechanismy zajištění spolehlivého přenosu

- Stop-and-Wait ARQ

- Go-Back-N ARQ

- Selective-Repeat ARQ

TCP protokol

- Poskytované služby

- Hlavička segmentů

- Správa spojení

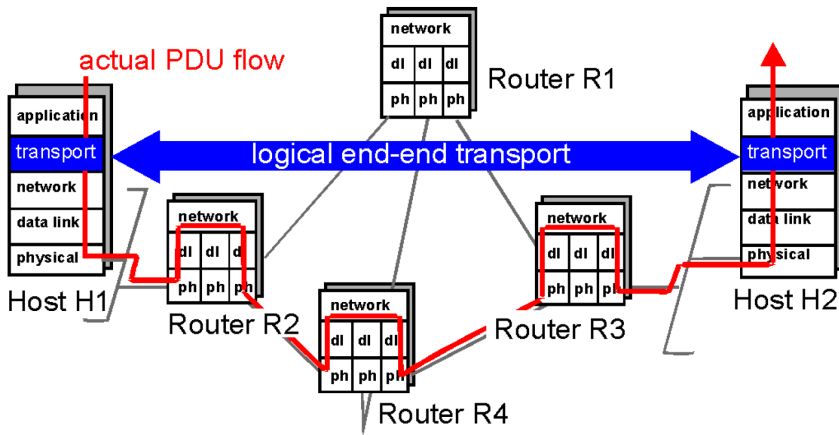
- Řízení chyb

- Mechanismy pro řízení množství zasílaných dat

- Řízení toku (Flow Control)

- Řízení zahlcení (Congestion Control)

Úvod II.

Obrázek: Ilustrace end-to-end služeb poskytovaných transportní vrstvou.

Struktura přednášky

Přehled

Úvod

Poskytované služby

Adresace na L4

Řízení spojení – spojované vs. nespojované L4 služby

UDP protokol

Mechanismy zajištění spolehlivého přenosu

Stop-and-Wait ARQ

Go-Back-N ARQ

Selective-Repeat ARQ

TCP protokol

Poskytované služby

Hlavička segmentů

Správa spojení

Řízení chyb

Mechanismy pro řízení množství zasílaných dat

Řízení toku (Flow Control)

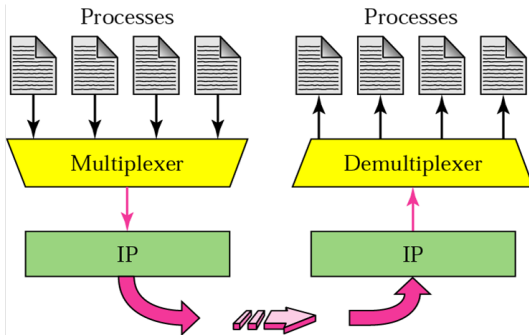
Řízení zahlcení (Congestion Control)

Služby

- *Tvorba paketů (Packetizing)*
 - aplikací zasláná data transformována na pakety (s přidanou transportní hlavičkou)
- *Řízení spojení (Connection Control)*
 - *spojované (connection-oriented)* a *nespojované (connectionless)* služby
- *Adresace (Addressing)*
 - adresy entit transportní vrstvy (= síťových aplikací/služeb) – tzv. *porty*
 - pakety obsahují zdrojový a cílový port (identifikaci zdrojové a cílové aplikace)
 - aplikace tak jsou v síti jedinečně identifikovány dvojicí *IP_adresa:port*
- *Zajištění spolehlivosti přenosu (Reliability)*
 - *řízení toku (Flow Control)* a *řízení chyb (Error Control)*
 - na nižších vrstvách poskytováno *node-to-node*, zde *end-to-end*
 - zajištění spolehlivosti nad *best-effort* službou (IP)
- *Řízení zahltění sítě (Congestion Control)* a *zajištění kvality služby (Quality of Service, QoS)*

Adresace na L4 – Multiplexing vs. Demultiplexing

- mechanismus adresace na L4 představuje formu *multiplexingu* a *demultiplexingu*
 - na odesílací straně mnoho aplikací a jeden transportní protokol – *multiplexing*
 - odesílací aplikace identifikována zdrojovým portem
 - na přijímací straně jeden transportní protokol, výběr vhodné aplikace pro doručení – *demultiplexing*
 - přijímající aplikace identifikována cílovým portem

Řízení spojení – spojované vs. nespojované L4 služby

Spojované služby

- na začátku přenosu ustaveno spojení (udržováno po celou dobu přenosu dat)
- pakety jsou číslovány
 - jejich doručení/nedoručení je explicitně potvrzováno

Nespojované služby

- pakety zasílány cílové aplikaci bez ustaveného spojení
- pakety nejsou číslovány (\Rightarrow nejsou ani potvrzovány)
 - mohou se ztratit, dorazit se zpožděním, dorazit mimo pořadí, atp.

Struktura přednášky

Přehled

Úvod

Poskytované služby

Adresace na L4

Řízení spojení – spojované vs. nespojované L4 služby

UDP protokol

Mechanismy zajištění spolehlivého přenosu

Stop-and-Wait ARQ

Go-Back-N ARQ

Selective-Repeat ARQ

TCP protokol

Poskytované služby

Hlavička segmentů

Správa spojení

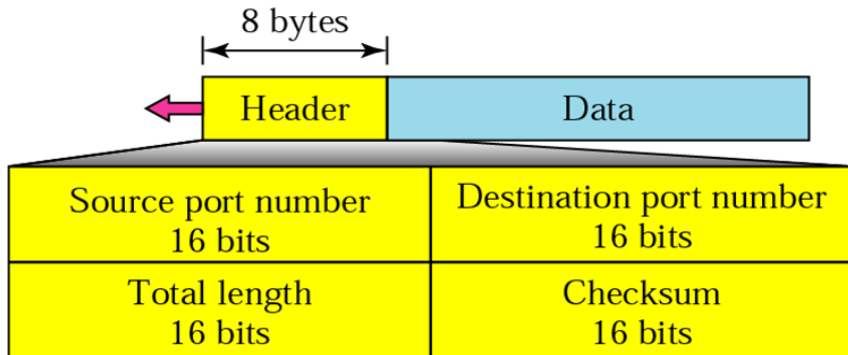
Řízení chyb

Mechanismy pro řízení množství zasílaných dat

Řízení toku (Flow Control)

Řízení zahlcení (Congestion Control)

UDP protokol – hlavička paketů

- **zdrojový port (source port)** – identifikace odesílací služby/aplikace
- **cílový port (destination port)** – identifikace přijímající služby/aplikace
- **délka UDP paketu (length)** – celková délka UDP paketu
- **kontrolní součet (checksum)** – kontrolní součet UDP paketu (hlavička + data)

UDP protokol – rychlost odesílání paketů

- Pipeline: userspace buffer (UDP paket + UDP hlavička) → (socket) kernel buffer → NIC (typicky jediná fronta) → síť
- Rychlost odesílání ovlivňuje:
 - Rychlost CPU/RAM
 - Zpracování přerušení
 - MTU
 - interrupt load balancing
 - interrupt coalescing
 - Ethernet flow control (pause frames)
- Síťová karta odesílá pakety z fronty jak nejrychleji dovede (1 Gbps, 10 Gbps, 40 Gbps, 100 Gbps apod.)
- Pokud odesílání UDP paketů nic nebrzdí, jsou odesílány rychlostí danou wire speed

Struktura přednášky

Přehled

Úvod

Poskytované služby

Adresace na L4

Řízení spojení – spojované vs. nespojované L4 služby

UDP protokol

Mechanismy zajištění spolehlivého přenosu

Stop-and-Wait ARQ

Go-Back-N ARQ

Selective-Repeat ARQ

TCP protokol

Poskytované služby

Hlavička segmentů

Správa spojení

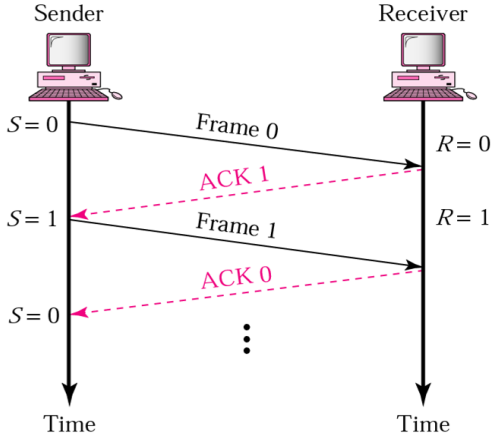
Řízení chyb

Mechanismy pro řízení množství zasílaných dat

Řízení toku (Flow Control)

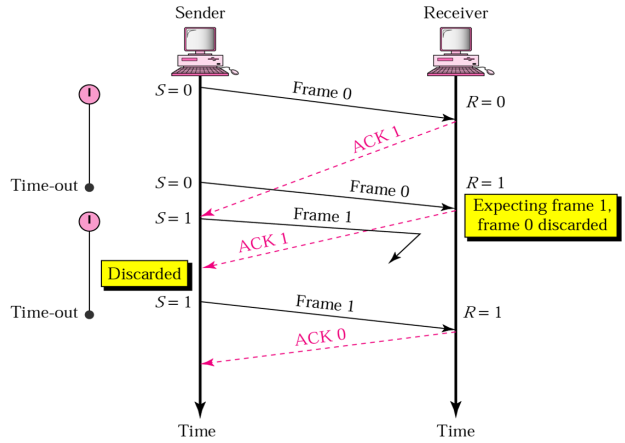
Řízení zahlcení (Congestion Control)

Stop-and-Wait ARQ II.

Obrázek: Stop-and-Wait ARQ: bezztrátový přenos

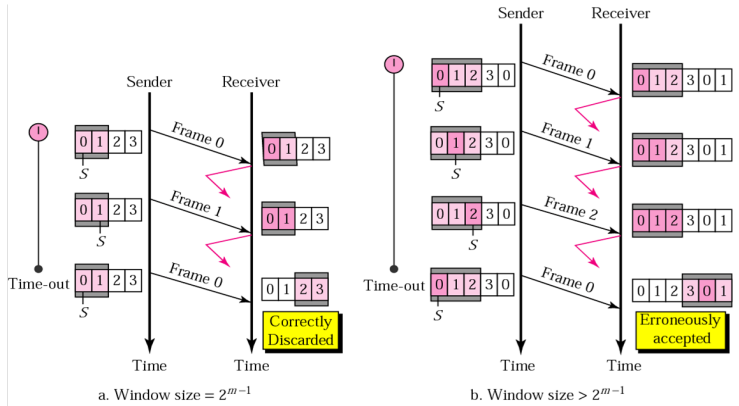
Stop-and-Wait ARQ V.

Obrázek: Stop-and-Wait ARQ: opožděné potvrzení

Selective-Repeat ARQ III. – omezení maximální velikosti okna

Okno odesílatele musí být menší nebo rovno 2^{m-1} (m je počet bitů pro uchování SEQ) kvůli správné detekci duplicit!

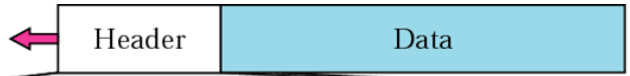

TCP protokol

Transmission Control Protocol (TCP)

- transportní protokol poskytující **spojovanou** a plně **spolehlivou (= zajištěnou)** službu
 - pokud je to možné, odeslaná data budou přijímající aplikaci doručena kompletní a ve správném pořadí
 - oproti UDP orientován na přenos proudu bytů (UDP orientováno na přenos bloků dat)
- před začátkem přenosu nutnost ustavení *spojení* mezi odesílací a přijímající stranou
 - tzv. *handshake* před začátkem přenosu zahrnuje výměnu všech potřebných parametrů
 - spojení rozeznatelné jen na koncových uzlech (end-to-end služba)
 - směrovače tato spojení „nevidí“
 - ustavené spojení možno využít pro plně duplexní komunikaci
 - řídicí data přibalována do dat jdoucích opačným směrem (piggybacking)
 - spojení může být pouze **dvoubodové (point-to-point)**
 - komunikace mezi více partnery (ala multicast) není podporována
- multiplexing/demultiplexing a detekce chyb stejné jako v UDP

TCP protokol – hlavička segmentů I.

Source port address 16 bits				Destination port address 16 bits				
Sequence number 32 bits								
Acknowledgment number 32 bits								
HLEN 4 bits	Reserved 6 bits	u r g	a c k	p s h	r s t	s y n	f i n	Window size 16 bits
Checksum 16 bits				Urgent pointer 16 bits				

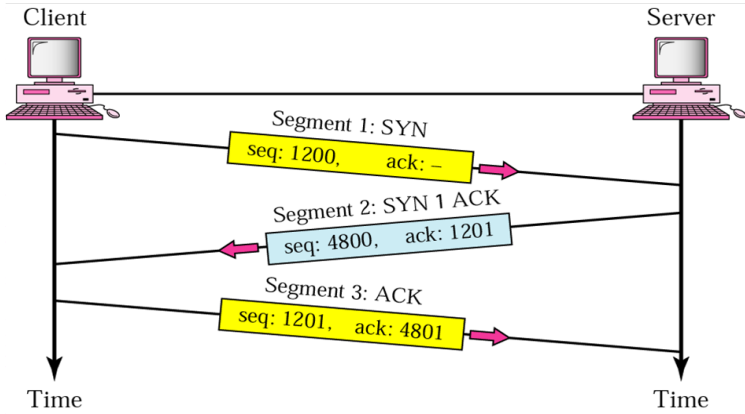

TCP protokol – hlavička segmentů II.

- **zdrojový port (source port)** – identifikace odesílací služby/aplikace
- **cílový port (destination port)** – identifikace přijímající služby/aplikace
- **sekvenční číslo (sequence number)** – sekvenční číslo segmentu
- **číslo potvrzovaného segmentu (acknowledgement number)**
 - číslo bajtu, který přijímající strana očekává jako následující
 - *piggybacking*
- **délka hlavičky (header length)** – délka TCP hlavičky ve 4B slovech
- **rezervovaná pole (reserved)**

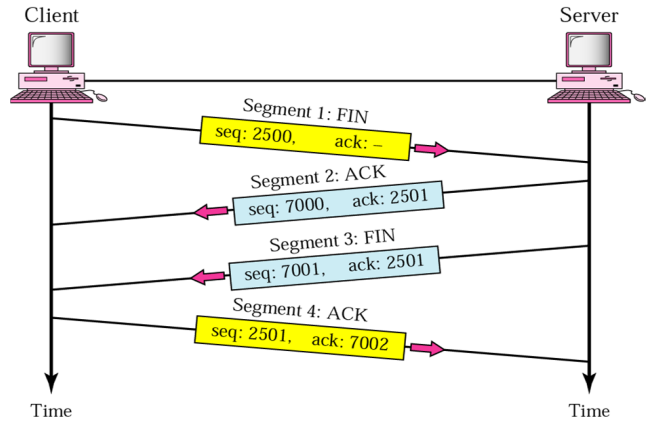
Správa spojení – ustavení spojení

- full-duplexní přenos \Rightarrow obě strany musí iniciovat spojení
- mechanismus známý jako **třicestný handshake (three-way handshake)**

Správa spojení – ukončení spojení

- iniciováno jednou z komunikujících stran
- spojení musí být uzavřeno oběma stranami

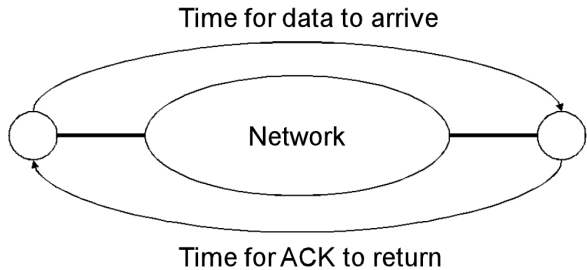
Řízení chyb (Error Control)

- během přenosu je nutno detekovat poškozené, ztracené, duplikované a out-of-order segmenty
- TCP mechanismy pro zajištění spolehlivého přenosu:
 - *kontrolní součty* – detekce poškozených segmentů
 - *potvrzování přijatých segmentů (acknowledgements)* – detekce ztracených (na straně příjemce), duplikovaných a out-of-order segmentů
 - zajištěno mechanismem pozitivního potvrzování (*positive acknowledgements*)
 - využito *kumulativní potvrzování*
 - *timeoutů* – detekce ztracených segmentů (na straně odesílatele)
- mechanismus přeposílání založen na Go-Back-N ARQ
 - *rozdíl*: buffer pro out-of-order segmenty na přijímající straně

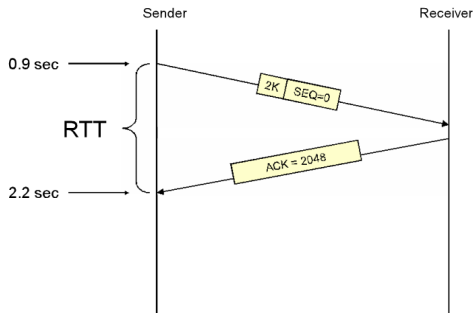
Řízení chyb (Error Control) – Timeouty I.

timeout – doba, po kterou se čeká na potvrzení odeslaného segmentu

- založeno na tzv. *Round-Trip Time (RTT)*
 - čas potřebný pro cestu segmentu od odesílatele k příjemci a zpět
 - typicky: $timeout = 2 \cdot RTT$

Řízení chyb (Error Control) – Timeouty II.

$$RTT = 2.2 \text{ sec} - 0.9 \text{ sec} = 1.3 \text{ sec}$$

RTT upravováno s využitím následující formule (vyhlazování abnormalit):

$$RTT_{new} = \alpha \cdot RTT_{old} + (1 - \alpha) \cdot RTT_{measured}$$

kde $\alpha = 0.875$ (typicky)

TCP mechanismy pro řízení množství zasílaných dat

TCP řídí množství zasílaných dat tak, aby:

- *zabránilo zahlcení příjemce* = **řízení toku (Flow Control)**
- *zabránilo zahlcení sítě* = **řízení zahlcení (Congestion Control)**

Množství dat, které je možno zaslat do sítě je definováno:

- velikostí okna příjemce (řízení toku)
- velikostí tzv. *okna zahlcení (congestion window)* (řízení zahlcení)
 - na straně odesílatele
- množství skutečně vysílaných dat ohraničeno **menší hodnotou z obou jmenovaných**

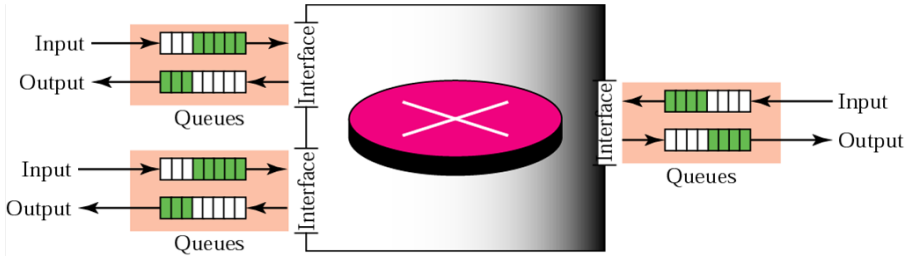
Řízení zahlcení (Congestion Control) I.

- snaha o přizpůsobení rychlosti vysílání dostupné kapacitě sítě
 - nejmenší volné kapacity na trase
 - zahlcení (*congestion*) sítě \Leftrightarrow počet paketů zaslaných do sítě $>$ kapacita sítě
- mechanismus závislý na dostupnosti informací ze sítě
 - explicitní zpětná vazba – síť dokáže informovat o (blížícím se) zahlcení
 - např. ATM sítě
 - bez zpětné vazby – nutnost **odhadovat** dostupnou kapacitu
 - běžné IP sítě
- dva možné přístupy k řešení:
 - *proaktivní přístup* – snaha zahlcení předcházet (tak, aby k němu nikdy nedošlo)
 - *reaktivní přístup* – jakmile dojde k zahlcení, je toto detekováno a řešeno (snížením rychlosti vysílání)

Řízení zahlcení (Congestion Control) II.

kde (a proč) může nastat zahlcení?

- směrovače/switche mají fronty (vstupní, výstupní)
- příchozí pakety je zapotřebí zpracovat (přeposlat blíže k cílové destinaci)
- zahlcení nastává ⇔ když:
 - rychlost příchodu paketů je větší než rychlost jejich zpracování nebo
 - rychlost výstupu paketů je menší než rychlost jejich zpracování

Řízení zahlcení v TCP – odhad *cwnd* I.

- běžná IP síť nepodává explicitní informace o dostupné přenosové kapacitě či blížícím se zahlcení
 - ⇒ dostupnou přenosovou kapacitu (tj. velikost *cwnd*) musí TCP **odhadovat**
- využity tři základní algoritmy pro odhad *cwnd* (přístup *AIMD* – *Additive Increase, Multiplicative Decrease*):
 - fáze *Slow Start*
 - „pomalý“ start – snaha o rychlé navýšení rychlosti odesílání až do dosažení určité hranice
 - fáze *Additive Increase*
 - zpomalení rychlosti růstu
 - snaha o udržení vysoké rychlosti přenosu po co možná nejdelší dobu
 - fáze *Multiplicative Decrease*
 - zahlcení sítě (= ztráta paketu) – snížení rychlosti přenosu
 - mimo jiné umožňuje zajištění férovosti mezi TCP proudy

